

ESCENES AMB TRACTE

Adaptació teatral de l'obra *Relats amb tracte*

Campanya "Tracta'm bé" de prevenció dels maltractaments a la gent gran

Escenes amb tracte és un recorregut per sis històries independents però amb un mateix fons: els maltractaments i l'abús a la gent gran. Una obra basada en el llibre *Relats amb tracte* de la campanya TRACTA'M BÉ.

EL DESPERTADOR MARCA L'HORA

Dona
Marit
Filla

DIAGNÒSTIC

Àvia
Filla
Judit
Metgessa

EL QUE ÉS TEU ÉS MEU

Toni
Mercè
Oncle
Secretària

DIANA ÉS NOM DE PRINCESA

Paula
Filla
Fill
Diana

HOTELET AMB ENCANT

Filla
Sr. Aymerich
Mare
Veïna

L'ALTRE COSTAT DEL CARRER

Maria
Banquera
Doctora
Ferran

DIRECCIÓ: Ester Colell

ADAPTACIÓ TEATRAL: Josep Maria Parcerisa, Ester Colell i Sònia Pallarès

PRESENTACIÓ DE L'OBRA

Una persona gran apareix a l'escenari (amb el teló baixat) i recita aquest poema.

EL PLAT DE FUSTA, Teodor Baró

Un cert home va envellir,
i com més els anys venien,
més les forces li fugien,
i a la fi no es pogué tenir;
i per causa de l'edat,
i del pols molt tremolós,
així que menjava, dos
tot seguit feia del plat.

Per sabut deixo de banda
com per tal causa posava
les estovalles: vessava
quasi sempre la vianda.

El seu fill, cansat d'això,
i qui és el vell oblidant,
diu cremat: "-D'ara endavant
menja el pare en un racó.
Tanta trencadissa espanta
i més no es pot aguantar;
avui mateix menjarà
el pare en un plat de fusta".

En compliment del manat,
al pobre vell es donava
un plat de fusta, i menjava
en un racó, com llençat.

I això durà fins que un dia
observà el fill un petit
que era seu, molt eixerit,
que un tronc de fusta tenia,
i encara que de pocs anys,
treballava per trencar-la,
i en trencar-la i arranjar-la
hi posava els seus afanys.

"Què fas?", preguntà al xicot-
"Què et proposes? Què barrines?"

I el seu fill: No ho endevines?"
li respon tot palpissot,
i amb el dit posat al llavi.
"Un plat de fusta, perquè,
quan tu seràs vell, faré
que hi mengis com ara l'avi".

Es cremà en sentir això
el seu pare tant i tant,
que li pegà, i tremolant,
el nin cridà amb un gran plor.
"Com veia que al pare teu
li donaves semblant plat,
jo fer-ne per a tu un he pensat,
perquè tu ets el pare meu!"
Calla el nin; el pare pensa;
al seu fill li fa un petó,
de l'avi se'n va al racó,
li agafa el plat i me'l llença;

i amb commoguda paraula
mana com un desagravi,
que en endavant tingui l'avi
el lloc preferit a taula,
i ho mana perquè repara
que és exacte i ben segur
"que el fill es portarà amb tu
com tu et portis amb el teu pare".

Si ets bon fill, bons fills tindràs,
el teu exemple aprendran,
que és molt veritat el refrany:
"TAL FARÀS, TAL TROBARÀS"

Igual que en el poema de Teodor Baró, el que avui veurem són sis històries independents, separades per breus fragments musicals, amb un denominador comú: els abusos i els maltractaments a la gent gran. Avui veurem molt més que teatre. Les persones que trepitjaran aquest escenari ens mostren que sempre és un bon moment per iniciar nous projectes i que mai és tard per reviuir aficions que havien quedat en l'oblit. Avui veurem grans històries representades per grans protagonistes. Gaudiu de la representació.

EL DESPERTADOR MARCA L'HORA

(en un lateral de l'escenari, un llit amb una tauleta i un despertador. Una dona estirada a un cantó del llit, l'altra banda del llit està perfecta. S'aixeca i es queda assentada al llit, es posa les mans a la cara amb moltes ganes de plorar; aixeca el cap mentre se sent un soroll de fons amb anuncis de la televisió, i un home que ronca.)

DONA: Segur que ja s'ha tornat a deixar el televisor encès! Si només fos això rai! N'estic tan farta!

(Surt de l'escenari com si anés a apagar el televisor. Camina cap al menjador lentament com si els llistons del parquet fessin soroll i no volgués que el seu marit es desperés i s'asseu en una cadira)

DONA: *(Parla sola en veu alta, les mans li van tremolant, de por.)* No entenc com he pogut arribar a aquesta situació, a les meves edats, setanta-nou concretament. Tota la vida junts, sempre al seu servei però mai res no era suficient, mai res era correcte, mai res li estava bé. Ara sento els seus roncs i desitjo que no es desperti; però per altra banda què he de fer, ell no pot, no es pot moure i està malalt, i jo sóc la seva única ajuda, no? Ell m'ho ha donat tot quan estava bé, oi?

Cada retret... No sé com va començar tot, no sé com he arribat a aquest punt. Ni tan sols recordo què em va enamorar d'ell. Però sé que ara estic anul·lada. Fins i tot controla els meus pensaments... No tinc ni veu ni vot. Em té prohibit que surti sola al carrer. Quan arribo a casa me la trobo bruta, expressament, i si el menjar no li fa el pes, m'escriu i em diu que no serveixo per a res. No goso parlar-ne amb la Maria, però ella en el fons ja sap com és el seu pare, ja de petita també n'havia patit les conseqüències.

(Després de pensar i pensar, torna al llit i finalment s'adorm.)

(Escena al menjador, un home assegut en una cadira de rodes esmorzant a la taula, menja de mala gana; mentrestant la dona està asseguda en una butaca cosint una faldilla.)

HOME: Em pots engegar la tele?

DONA: Perdona, què m'has dit?

HOME: Apropa't més carai! Tens por que te la venti? Què estàs fent?

DONA: Estic fent una vora a una faldilla de la Pilar.

HOME: Però si és una veïna pudenta i xafardera, encara no he entès mai per què l'ajudes. Que n'ets de ruca!

DONA: No diguis això!

HOME: Sempre t'empaita per sortir, la qüestió és gastar i fer el pendó per aquí i per allà! Ja saps que no vull que hi vagis, em sents? *(pausa tensa)* Ahir a la nit pensava en coses d'abans. Jo he estat un bon home, oi?

DONA: *(Fa un gest d'indiferència i resignació)* M'ha baixat alguna bufetada!

HOME: Però m'he portat com un home sempre!

DONA: A casa el menjar no ha faltat mai, però...

HOME: Però que?

DONA: Res

HOME: Què vols dir?

DONA: De què?

HOME: Tant és, ni tan sols pots respondre, sempre has estat una vella inútil! *(Pausa, es posa més tranquil.)* Va! Porta'm fins a l'habitació que no em trobo gaire bé!

(Es va abaixant la llum fins que l'escena queda a les fosques.)

Sona el timbre i entra la filla.

FILLA: Hola pare... Vinga mare, ja ho tens tot? Porta una llista de tot el que hem de comprar i així no ens deixem res, d'acord?

DONA: Avui tinc hora a la perruqueria a les 12.

FILLA: D'acord, però pensa que en sortir has d'anar a casa la tieta Antònia a dinar i també li vas dir que l'ajudaries a acabar els peücs per a la Clàudia?

DONA: Sí, ja me'n recordo.

FILLA: Tu fes tranquil·la i descansa, no tinguis pressa per res, jo ja et vindré a buscar al vespre quan hagi arribat el Xavi de la feina i es pugui quedar amb els nens!

DONA: Gràcies, filla!

(Surten les dues de casa amb un cop de porta.)

(Arriba sola a casa, està tot fosc, avança i crida:)

DONA: Ets a casa?

(Avança fins a l'habitació del marit i encén el llum, l'habitació està buida i impecable. Tot seguit agafa el telèfon mòbil i truca a la Maria.)

DONA: Que no pugues? El teu pare no és a casa?

(De seguida entra per la porta la Maria)

FILLA: Mama, seu, t'he d'explicar una cosa...

DONA: Què passa? M'estàs espantant!

FILLA: Deixa que m'expliqui, d'acord? *(pausa)* Tu i jo ja sabem de quin peu calça el papa, oi? Des que es va quedar en cadira jo ja veia que el seu comportament cada vegada anava a més; a vegades us escoltava d'amagat i sentia tot el que et deia. Ja fa temps que vaig parlar amb la directora de la residència, però no hi havia places disponibles. Vaig posar el papa en llista d'espera i estava pendent que em diguessin alguna cosa. Fins avui. Ho he portat tot d'amagat perquè sabia que si parlava amb tu em diries que no tot i que en el fons sé que no ho vols i ho necessites. Que no veus que cada dia vas més feixuga, mama?

DONA: *(La mira als ulls, sembla que vulgui començar a sanglotar.)* Filla, jo...

FILLA: No cal que diguis res, mare, demà serà un altre dia, ja en continuarem parlant. De moment avui jo em quedo a sopar amb tu aquí, d'acord?

(La dona es posa a plorar i s'abracen... Els llums es van enfosquint.)

(Escenari de l'habitació de la dona; ella està assentada a la seva part del llit, mira el despertador.)

DONA: *(Diu en veu alta)* T'he maleït, però també t'he estimat!

DIAGNÒSTIC

(Tota l'acció transcorre en una mateixa estança, la sala d'estar d'un pis. Veiem un telèfon, un televisor i al fons la porta de l'entrada a l'habitació. En il·luminar-se l'escena veiem una dona gran asseguda a una butaca prenent-se un cafè amb llet i mirant el televisor. A mesura que avança l'escena ens adonarem que la senyora és molt nerviosa i patidora, d'una manera insana. Tot plegat ha de ser ràpid, frenètic... per tal que el públic senti la sensació vertiginosa que pateix la protagonista. Hauria de ser còmic sense frivolitzar.)

ÀVIA: Carai com crema! No hauria de prendre llet que no tinc la panxa gaire bé... Però ara ja la tinc feta. Me la beuré!

(Sona el telèfon. Quan l'agafi un punt de llum en un lateral on apareixerà la seva filla, que és qui truca.)

FILLA: Hola, mama. La Judit s'ha llevat amb febre. Te la portaré abans d'anar a treballar. Ja et portaré el *Dalsy* i l'*Apiretal*. Trucaré a la pediatra a veure si la pot visitar aquest matí.

ÀVIA: Porta-me-la.

FILLA: D'acord. Fins ara.

(Les dues pengen. S'apaga el llum que il·lumina la filla.)

ÀVIA: *(Sobresaltada.)* Ui! He de trucar a la Carmeta per dir-li que avui tampoc podré anar a caminar. El metge sempre em diu que caminar em va bé per a l'artrosi, però no hi ha manera d'anar-hi tres dies seguits. El primer és el primer i si la nena està malalta l'he de cuidar.

(Sona el timbre. Quan la senyora obri apareixeran de nou la filla i, ara, també la seva néta.)

NÉTA: Hola, iaia, estic malaltona. Que em cuidaràs?

ÀVIA: És clar que sí, reina meva.

NÉTA: El que més m'agrada d'estar malalta és venir a casa teva i que em cuidis. Iaia, tu en saps molt de cuidar-me...

FILLA: *(Se la veu una dona estressada i per tant absent, despistada.)* Hola, mama. Mira, et deixo la bossa de la nena. T'hi he posat els medicaments i roba de recanvi. Ara trucaré a la doctora a veure què em diu. Si veus que es posa pitjor, truca'm. Jo no em puc escapar de la feina avui, però tan aviat com pugui la vindré a buscar. Pensa a mirar-li la febre sovint i si veus que està molt alta vigila perquè pot tenir convulsions.

Ui, marxo que faig tard... Suposo que a les dues ja seré aquí. Adéu, reineta meva. Porta't bé amb la iaia i descansa molt.

NÉTA: Adéu mama.

ÀVIA: Fins després.

(La filla surt d'escena i l'àvia tanca la porta. La nena corre a estirar-se al sofà i tan bon punt la senyora es gira per acudir al nen sona el telèfon. Ella fa mala cara, esbufega però intenta posar bona cara i respondre amable. És la filla, que altra vegada apareixerà en un lateral sota un punt de llum.)

FILLA: Hola, mama. Què fa la Judit? Com que a les dues quan plegui de treballar la nena farà migdiada he pensat que vindria a dinar a casa teva. Així ja seré aquí quan es desperti. Què faràs per dinar?

ÀVIA: No ho sé. Jo m'havia fet una mica d'arròs bullit perquè no tinc la panxa gaire bé i a la Judit també li agrada. Però si véns a dinar hauré de fer alguna altra cosa...

FILLA: A mi tot em va bé, ja ho saps. Si tens una mica de peix al congelador me'l pots fer al forn que és un moment. Així no em salta la dieta!

(La nena crida l'atenció de l'àvia, nerviosa.)

ÀVIA: Molt bé. He de penjar que la nena em crida.

NÉTA: Iaia, iaia! Que vomito! *(I fa com qui vomita.)*

ÀVIA: Ostres, Judit. T'he dit moltes vegades que has d'avisar abans. Així podem arribar al vàter. Va, no passa res. Ara ho netejo tot, seu a la cadira.

NÉTA: Em portes a coll?

ÀVIA: Ja saps que no et puc aixecar. Peses molt i jo sóc velleta i tinc mal d'esquena.

NÉTA: Ja hi vaig soleta... *(I hi va.)*

ÀVIA: *(A part)* Ostres... ara he de netejar el terra, canviar la nena de roba, posar la rentadora i... *(Nerviosa)* Carai! Ja és la una i encara no he començat a fer el dinar pràcticament! Déu meu...

NÉTA: Iaia, iaia, que vols jugar una mica amb mi? I si m'expliques un conte?

ÀVIA: Judit, espera't que he de treure peix del congelador per a la teva mare.

NÉTA: Iaia, iaia, ja ho faràs després. Ara vine a jugar amb mi.

ÀVIA: Judit, ara no puc. Carai!

NÉTA: Iaia, iaia...!

(Sona el telèfon de nou. La filla, en el seu habitual punt de llum.)

FILLA: Escolta, mama, acabo de parlar amb la pediatra. Diu que d'aquí a mitja hora té un foradet a l'agenda i que vol veure la Judit. Ja la pots vestir i aneu tirant cap allà. No us entretingueu, que no feu tard.

ÀVIA: *(Resignada.)* Ara hi anem.

FILLA: Adéu, gràcies.

ÀVIA: Adéu.

(Ràpidament la dona carrega la nena a coll i surten de la casa. Al cap d'uns segons tornen a entrar, ara les dues caminant i agafades de la mà. La dona esbufega. Es veu molt cansada.)

ÀVIA: Ja has sentit la metgessa eh! No pots menjar tantes llaminadures, Judit. Va, seu al sofà que ara vinc *(La nena obeeix, i s'adorm a l'instant.)*

(Sona el timbre i quan la senyora obre entra la filla tota esverada.)

FILLA: Hola, mama. Que dorm la Judit? Ha dinat?

ÀVIA: Sí, s'ha menjat un platet de sopa al restaurant del davant de la consulta de la pediatra.

FILLA: Ui, quina olor de cremat.

ÀVIA: El peix! L'he posat al forn i m'he despistat. Ai, mare meva. S'ha cremat tot.

FILLA: Ja menjaré una amanida, no passa res. Dinaré ràpid i potser aprofito per anar al gimnàs. Com que la nena dormirà no et donarà cap maldecap.

ÀVIA: Vaig a posar l'enciam en remull. *(Es gira per anar a la cuina i de sobte coixeja.)* Ai! El genoll m'ha fet una punxada...

FILLA: *(Sense fer-ne cas.)* Mama... Ara pensava que la Judit demà encara no podrà anar a l'escola. Te l'hauràs de tornar a quedar. Potser seria més pràctic que es quedés a dormir aquí; així no cal tragar-la d'un lloc a l'altre.

ÀVIA: *(Com si es tractés d'una assistenta obedient.)* Com vulguis.

(Escenari fosc i il·luminat de nou ràpidament. La senyora està estirada en un llit i se sent soroll d'hospital. La filla seu al costat del llit. Entra una metgessa.)

ÀVIA: Ai Déu meu! On sóc?

METGESSA: Sóc la Dra Fernandez. Aquesta nit ha ingressat a urgències. Ahir va perdre la consciència i va ingressar amb fortes taquicàrdies i amb la pressió arterial molt alta. Hem de fer-li més proves perquè no sabem quina pot ser la causa. Miri, si vostè fos una executiva d'una gran multinacional ho tindríem claríssim: una crisi d'estrès, però això no ens encaixa amb el seu perfil.

(Quan sent "crisi d'estrès" la filla s'alça de la cadira d'un salt. Se la veu indignada.)

FILLA: Una crisi d'estrès? La meva mare? Però que diu! Que no ho veu que es una dona de setanta-cinc anys, no treballa, viu sola i no té cap preocupació de res. Això és impossible doctora!

METGESSA: Tranquil·litzis senyora. Ja li he dit que haurem de continuar buscant el diagnòstic.

ÀVIA: *(Trista.)* Gràcies, doctora. *(Fosc)*

EL QUE ÉS TEU ÉS MEU

(En off, una veu jove, d'uns trenta anys.)

Estic molt nerviós; no sé si faig ben fet, no sé si faig el que és correcte, però això és el que la meva consciència em diu que he de fer. La meva mare no m'ho perdonarà mai. En qualsevol moment sortirà la secretària i em dirà que entri. He de fer un repàs d'allò que li he d'explicar, no em puc deixar res...

(Durant el relat, al centre de l'escenari un home gran en cadira de rodes i un estat físic deplorable i la Mercè, mare del protagonista i germana del malalt entrant i sortint de manera còmica. Ara amb bosses de compra, ara emprovant-se joies o perfums... a lliure elecció del director, però ha de ser dinàmic, tristament divertit i exagerat. Tot molt paradoxal, tot i la tristesa i duresa d'allò que es conta.)

TONI: *(En una punta d'escenari i llegint d'un paper, com si es preparés la intervenció que haruà de fer als jutjats.)* Sóc en Toni. El meu oncle va quedar vidu ja fa vint anys i ara en té setanta-cinc. Quan va començar a manifestar els primers signes de demència, la meva mare, la Mercè, li va suggerir...

MERCÈ: *(Està amb l'oncle encara dret).* Per què no vens a viure amb nosaltres?. Cada dia t'estàs envellint més i no et convé estar sol. Jo et puc donar tota l'assistència que necessites.

(L'escena es torna a focalitzar en el Toni, així repetidament.)

TONI: La veritat és que la nostra família no passa per un moment econòmic molt bo. Jo segueixo vivint a casa perquè per com està tot plegat no he trobat feina estable ni tinc un sou constant; ja fa temps que el meu pare està a l'atur i la meva mare no ha treballat mai, sempre s'ha dedicat a pujar els seus fills. Ella, però, ha forçat el meu oncle a firmar un poder notarial i ràpidament ha tret profit de la situació. Aquests últims mesos ha realitzat retirades diàries de cinc-cents euros i ben aviat acabarà deixant el compte a zero.

(Es veu la Mercè amb un paper per fer signar a l'oncle cada vegada més malalt.)

MERCÈ: *(Donant-li molta pressa i sense gaire tacte.)* Vinga, signa aquí! Aquí has de signar! Coi, que no ho veus, que ets cec o què? Aquííí!

ONCLE: I què en vols fer, d'això?

MERCÈ: Amb aquest paper em dónes el permís perquè jo sigui la teva cuidadora i la persona que administra els teus diners; a sobre que t'acullo a casa meva ara no tindrà la barra de creure que em vull aprofitar de tu!

(L'escena torna a passar al fill)

TONI: Es compra joies, roba de marca, aparells electrònics... Capricis d'aquells que es fan amb les butxaques plenes. Ella es justifica a si mateixa dient...

MERCÈ: *(Mirant cap al fill.)* Què passa? Igualment tots aquests diners seran meus! L'oncle no ha tingut fills ni més família que nosaltres. Tant fa que me'ls gastis ara que quan ell ja no hi sigui. A més, l'oncle ha estat una càrrega per a mi en aquests últims anys i ja em mereixo aquesta recompensa.

(l'Escena torna al Toni)

TONI: A més a més, també hi ha la pensió mensual, que utilitza en part per pagar el menjar i els medicaments de l'oncle; però la major part la destina a pagar el lloguer i les mensualitats del seu nou cotxe familiar.

Ella sap que està prioritzant les seves necessitats a les necessitats del seu germà, però també sap que sempre se surt amb la seva. Té a la seva possessió el poder notarial i allò li permet fer el que vol amb aquells diners sempre que ningú no se n'assabenti. S'assegura que els pocs familiars que truquen per preguntar com es troba l'oncle no puguin parlar amb ell i esborra els missatges de telèfon que li deixen.

MERCÈ: *(Amb veu exageradament falsa.)* No, el Lluís no s'hi pot posar. No et sentiria pobre. A més la malaltia està tan avançada que ja no sap ni qui som. *(En aquests moments es posa a plorar desconsolada però falsa.)* Ai, Déu Meu! Pobre Lluís! Pensar que era tant centrat i ara només fa que dir bestieses! No sap on és ni on para! Sort en té de nosaltres que el cuidem tant.

TONI: Només les visites esporàdiques al metge de capçalera permeten a l'oncle xerrar una estona amb algú extern a la família; però ella ja s'ha encarregat també d'això.

(Es torna a veure la Mercè parlant, ara ja molt malament, al Lluís.)

MERCÈ: Avui tens visita al metge. Ja saps què has de dir oi? Pobre de tu que se t'escapi una paraula de més. Saps perfectament que només em tens a mi. Estàs boig, m'entens? Ets un vell BOIG. Qui vols que et cregui? *(l es posa a riure.)*

TONI: Per sort o per desgràcia, ja fa uns mesos, la demència ha empitjorat i ha començat a perdre també moltes facultats físiques que el fan cada vegada més dependent; cada vegada es fa més difícil cuidar-lo i quan fa alguna cosa que a la meua mare no li agrada tot es converteix en un munt d'insults i grolleries.

(Es veu la Mercè amb el Lluís aquest cop ja molt malament, li dona un plat de sopa peixent-lo amb cara de fàstic. A cada cullerada li etziba una frase acusadora. El Lluís menja però bona part del menjar va a parar al pitet que porta posat, cosa que fa que la Mercè encara s'enfadi més.)

MERCÈ: Mira com t'estàs posant! Vols fer el favor de menjar bé? T'has convertit en una persona fastigosa i pudent! No hi ha qui t'aguanti! Ves com m'he de veure jo a la meva edat i cuidant un vell pudent i destraler com tu!

(L'escena torna al Toni.)

TONI: Ha arribat un punt que no se'l pot deixar sol, ni tan sols durant alguns minuts, perquè aquell petit instant és suficient per marxar de casa o per tenir algun descuit que pot provocar un daltabaix. La meva mare és conscient que l'ha de dur a algun lloc on pugui tenir l'assistència necessària, però també s'ha tornat molt dependent de la pensió del seu propi germà. "Qui depèn de qui?"

(En off, la mateixa veu.)

Estan tardant molt..., però finalment un obrir i tancar de porta em retorna altra vegada a la realitat.

SECRETÀRIA JUDICIAL: *(Entra a l'escenari per la banda oposada on hi ha el Toni, el crida i marxa.)* Ja podrà entrar, el senyor jutge l'està esperant... *(Se sent el repicar del típic martell dels jutjats.)*

DIANA ÉS NOM DE PRINCESA

PAULA: *(Al centre de l'escenari, asseguda en una butaca. Darrere seu i d'esquena al públic el seu fill i la seva filla, ja grans.)* Em dic Paula. Mai no m'ha agradat el meu nom. De fet no he entès mai per què em van posar Paula. A la meva època era un nom molt malvist. Visc sola. Al meu pis de tota la vida. Al pis on vaig anar a viure quan em vaig casar. Al pis on vaig donar a llum els meus tres fills. Al pis on he celebrat més de 200 aniversaris. Per sort no tots eren meus. Al pis on vaig riure quan els meus fills van aprendre a caminar i al pis on vaig plorar quan va morir el meu marit ajagut al llit que havíem compartit tota la vida.

Tinc 90 anys, el cos marcit, però el cap molt clar. Més clar que mai diria jo. És curiós perquè últimament he observat que hi ha gent que em tracta com si "no hi fos tota" i gosen xerrar davant meu com si no els sentís.

Sense anar més lluny, la setmana passada la meva filla petita em va venir a veure i, quan parlava amb una amiga seva per telèfon, li deia:

(Es gira la filla, una noia que se la veu feta a la seva, sense gaires preocupacions i irresponsable. Parla donant voltes a la seva mare sense ni mirar-la, com si fos un moble al qual voreja tot fent les seves coses. La mare plora mentrestant.)

FILLA: Ara sóc a casa de la meva mare. Miraré d'escapar-me tan aviat com pugui, però la dona és tan carai de pesada que no sé fins a quina hora em tindrà aquí... Ja no li parlaré gaire per a no treure-li conversa, que tinc altres coses a fer. *(Quan acaba torna on era, darrere la mare i d'esquena al públic.)*

PAULA: Aquella nit vaig sentir que em moria una mica. *(Silenci curt.)* Com que avui és dilluns, avui li toca treure el cap al meu fill gran. Em fa gràcia aquesta expressió: "treure el cap". De fet la majoria de dies és l'únic que fa. De vegades penso que algun dia només traurà el cap per la porta i que ni tan sols acabarà d'entrar a casa. Els peus i el cos es quedaran al replà de l'escala i amb el cap dirà:

FILL: *(Es gira i avança. Parla amb la seva mare però des de la distància, com si volgués evitar-la.)* Mama, esteu bé, oi que sí? Si et falta res truca'ns. Adéu. Fins dilluns *(Torna al seu lloc anterior. Quan arriba ell i la filla es giren mirant ara el públic.)*

PAULA: Millor que no em passi res perquè segurament quan obri la boca per explicar-li què em passa ja serà a baix al portal. *(De nou un silenci curt)* M'imagino que tots els meus fills deuen tenir un full a la nevera on es deu detallar a qui li toca passar revista de la pobra vella. Al matí quan es lleven deuen dir:

FILLA: Merda, avui em toca passar a veure la mare!

FILL: La mare encara està bé i jo tinc molta feina, no sé pas per què he d'anar a veure-la tan sovint...

PAULA: Fa dos anys vaig caure un dia a casa. Per sort no em vaig fer gaire mal, però des d'aquell dia els vaig demanar que cada dia passessin a veure'm. A tots els va

semblar bé, però ara com que ja em veuen valenta ja no entenen què carai han de venir a fer. Sort en tinc dels dimecres. El dimecres és el meu dia preferit. Els dimecres ve una noia a banyar-me i a ajudar-me amb les feines de casa. Es diu Diana. Diana sí que és un nom bonic. Diana. És nom de princesa (*Entra la Diana, acarona la Paula i la tracta amb amor*). Per la manera d'obrir la porta ja podria saber que és ella. Ho fa amb cura. Com si no tingués tard. I això que cuida cinc àvies més i té tres fills petits. Els dimecres, després de banyar-me, em posa força crema a tot el cos i una d'especial per a la cara. L'altre dia li vaig demanar per a què serveix la crema que em posa:

DIANA: És una crema antiedat.

PAULA: (*Fent broma.*) Però si ja tinc 90 anys!

DIANA: (*Rient.*) Té liposomes, retinol, vitamines i protecció per al sol.

PAULA: (*Agraïda.*) Per mi que vostè es pensa que algun dimecres obrirà la porta i em trobarà sense arrugues.

DIANA: (*Fa un petó a la Paula, somrient. Els fills, immòbils al darrere.*) Ja sap que m'encanten els cosmètics, perfums i aquestes coses, senyora Paula! Sap què? En una altra vida obriré una perfumeria.

PAULA: No siguis ruca! La vida ja la tens! Només et falta obrir la perfumeria. (*Totes dues riuen, la Diana es queda asseguda al respall de la butaca, quieta.*)

PAULA: Cada dimecres repetim el mateix ritual. Després de banyar-me i posar-me cremes, remena una bona estona l'armari fins que troba alguna brusa de color clar; em posa quatre gotetes de perfum del car i llavors em fa sortir una estona al balconet perquè em toqui el sol.

DIANA: (*Portant una brusa de color clar.*) Fixi's, Paula, quina camisa més bonica que li posaré avui. Li agrada?

PAULA: Cada dia me les busques més clares.

DIANA: I és clar! El color clar li ressalta els ulls i li dóna alegria.

PAULA: No crec que sigui la brusa el que em dóna alegria, sinó tu! (*Les dues es posen a riure.*)

DIANA: Vinga, anem una estona al balcó que ha de lluir la seva figura.

PAULA: Quan sóc allà al balcó espio si algú em mira. Sóc una vella de 90 anys, però em sento tan maca que de vegades penso que els veïns deuen dir: "Mireu quin goig que fa la Paula".

Sort en tinc, de la Diana. De vegades parlem de les cremes o del gust del pa o de l'olor de les violes que tinc al balcó. És igual. Ella pregunta, jo li explico i ella m'escolta. Jo

pregunto, ella m'explica i jo l'escolto. És tot el que vull, és tot el que necessito, és el que em manté amb vida.

(La Diana i la Paula s'abracen durant un moment. La Diana mira a un fill i l'altre que morts de vergonya no poden fer res més que abaixar el cap i marxar. Un cop han desaparegut torna amb la Paula i la besa al front. Fosc i final.)

HOTELET AMB ENCANT

(En un lateral de l'escenari una taula i dues cadires, com si es tractés de la terrassa d'algun bar. Quan comenci a sentir-se la veu, l'escena encara es manté fosca. En il·luminar-se es veu la filla i el senyor Aymerich asseguts al bar.)

FILLA: *(Veu en off.)* El dia del funeral de la meva mare va ser el dia més tràgic de la meva vida. Una frase sense importància enmig d'una conversa de cortesia. Tres segons i el món es va enfonsar als meus peus. Fins aquell moment tenia una història tancada, un discurs après: un inici, un nus i un desenllaç. Tot tancat i barrat. Sense fissures. I aquell dia es va obrir davant meu una nova perspectiva tan dolorosa que encara avui se'm fa difícil viure.

FILLA: *(Dirigint-se al públic.)* Dues setmanes abans del funeral de la mare havia quedat per esmorzar amb el senyor Aymerich en una cafeteria de la zona alta. La trobada era per parlar d'un tema pràctic però es va acabar convertint en un espai de confidències.

SR. AYMERICH: La teva trucada m'ha sorprès.

FILLA: *(Tímida, nerviosa, tremolosa)* Sento molestar-te perquè sé que estàs molt ocupat amb els negocis, però volia parlar amb tu d'un tema delicat. No sé per on començar...

SR. AYMERICH: Em tens intrigat.

FILLA: La meva mare no està bé. Des de fa mig any s'ha deteriorat molt, està perdent facultats a un ritme vertiginós. Primer va començar dient que a la nit sentia veus. Després va continuar dient que algú entrava a casa seva i que li canviava les coses de lloc. Es deixava la porta del carrer oberta de bat a bat i deia que ella no havia estat. Els fogons de la cuina encesos tota la nit... Fins que la setmana passada ens va trucar desesperada a les cinc de la matinada dient que havia sentit el timbre, havia obert i s'havia trobat un gat mort al replà. És de bojós!

SR. AYMERICH: I què vas fer?

FILLA: *(Que a mesura que relata s'esforça a aguantar l'emoció.)* Doncs vam anar cap allà amb la meva dona i els nens i quan vam arribar no hi havia cap gat ni res de res. Només la meva mare plorant dient que no ho entenia, que ella ho havia vist. Plors i més plors. Aquell dia vam veure clar que no pot viure més sola. L'hem de portar a una residència. No pot estar sola en cap moment.

SR. AYMERICH: El que m'expliques és molt dur. Veure com la teva mare es deteriora és un xoc difícil d'assumir. Em recorda el que vaig viure amb el meu pare. Ell va tenir Alzheimer i al final ja no ens coneixia.

FILLA: *(Decidida tot i les llàgrimes.)* Bé, la trobada d'avui era per dir-te que la meva mare deixarà el pis. No pot viure més allà i, per tant, donarem de baixa el contracte de lloguer.

SR. AYMERICH: N'esteu segurs que la situació és irreversible? No vull que us precipiteu.

FILLA: Sens dubte. Cada dia està pitjor.

SR. AYMERICH: No et preocupis. Parlaré amb el meu gestor i m'ocuparé d'arreglar-ho tot.

FILLA: Gràcies per venir i per escoltar-me.

SR. AYMERICH: Us ajudaré en tot el que calgui. M'aprecio la teva mare perquè fa més de cinquanta anys que viu al pis i sempre hem tingut una relació molt cordial. És una dona entranyable.

(Fosc parcial i mentre el senyor Aymerich s'endú la taula i les cadires la filla avança cap al centre de l'escenari, on hi haurà una casa i la seva mare. Durant l'acció comença a relatar el que segueix, tot enllaçant-ho amb l'escena següent.)

FILLA: Em va agradar la manera com la va definir: "entranyable". És veritat. La meva mare era una dona entranyable. Vaig marxar molt satisfeta d'aquella trobada. Suposo que esperava parlar de contractes i de temes burocràtics i al final m'havia servit per posar paraules als meus neguits. La setmana següent es va materialitzar el drama: la vam anar a buscar per portar-la a la residència. Va ser el pitjor dia de la meua vida, fins al moment. Va ser com arrencar bruscamment un nadó del pit de la seva mare. I el pitjor encara havia de venir...

MARE: *(Crida i plora desconsolada, fora de si, incrèdula, histèrica.)* No estic boja, no estic boja! No em podeu fer això. M'heu de creure..., si us plau filla, no em podeu fer això! No estic boja! Algú entra a casa, creu-me si us plau... filla meua... no estic boja! *(Silenci i després encara plorant però refeta, gairebé venjativa.)* Com vols que et miri a partir d'ara? Què vols que et digui? Creu-me si us plau, amb tot el que he arribat a fer per a tu... *(I torna a plorar.)* Creu-me, filla meua, no estic boja, no!, no...

FILLA: *(A part, per tal que es vegi que passa el temps.)* La mare no es va refer d'aquell disgust. Va deixar de parlar-me. L'anava a veure i no em deia res. Només el primer dia em va mirar els ulls i em va dir:

MARE: Per què no em creus, filla meua?

FILLA: Mare, no us n'adoneu però ho hem fet pensant en la vostra seguretat. No podeu estar sola. A més a més no teniu veïns. Us pot passar qualsevol cosa...

MARE: Per què no em creus? Ja ni menjo, no tinc gana ni ganes de fer res, no em trobo bé, em costa respirar i m'estic posant malalta. Per què no em creus filla meua?

(Fosc parcial i el fill avança fins a primera línia d'escenari. Seriosa.)

FILLA: Em va girar la cara i des d'aquell dia només vam compartir silencis. Que no em digués res corroborava la meua versió: estava perdent facultats i potser ja ni em reconeixia. "El mateix que li va passar al pare del senyor Aymerich", em deia per dins. Va agafar una pulmonia, es va complicar tot i va arribar el dia del funeral. El dia més

tràgic de la meua vida. Sens dubte. El dia en què una frase em va destrossar la vida. Una veïna del mateix carrer on vivia la meua mare es va acostar a mi per donar-me el condol i em va demanar com havia anat tot. Li vaig relatar la història tal com jo l'havia construït. Llavors va pronunciar aquella maleïda frase:

VEÏNA: *(Que s'ha atansat a la filal mentre contava això últim.)* Em pensava que feia més temps que no vivia a l'edifici. En els darrers mesos he vist entrar i sortir el propietari, el senyor Aymerich, moltes vegades. I com que sempre era de nit creia que la teua mare ja no vivia allà...

(La filla no pot dir res, es mareja, li falta l'aire i s'agenolla al terra. Tota la culpabilitat damunt seu. Després fosc.)

FILLA: El senyor Aymerich, entrant i sortint de nit de l'edifici on vivia la meua mare. La última llogatera de l'edifici. Un lloguer assequible, molt per sota del preu de mercat. Un edifici ple de possibilitats i un obstacle: la meua mare. I aquella frase que em donava cops al cap. "Per què no em creus, filla meua?" *(La filla s'incorpora i mira al seu darrera on es veu el senyor Aymerich parlant amb el mòbil i amb posat tibet.)* Quan em vaig refer, vaig aixecar el cap per veure el grup de persones que sortien del cementiri i allà el vaig veure palplantat, mirant el telèfon mòbil, amb ganes de marxar. I llavors vaig recordar que a la meua mare mai li havia fet bona espina el senyor Aymerich, ni ell ni el seu difunt pare. Els definia com "gent tan pobra que només tenen diners". *(Breu pausa.)*

Avui fa dos anys del funeral. He tornat a passar caminant pel carrer on vivia. Fins ara no n'havia estat capaç. Ara en aquell edifici hi ha un petit hotel de luxe. M'he quedat una estona observant les finestres del que havia estat el seu pis. I allà a l'entrada he vist una placa que quan l'he llegit he sentit com si algú m'escopís a la cara. "Hotelet amb encant".

L'ALTRE COSTAT DEL CARRER

(Surt per un lateral la Maria que a mesura que transcorre l'escena s'anirà trobant amb el diàleg que va explicant.)

MARIA: Sóc la Maria, una de les tantes dones grans a qui la gran ciutat ha engolit. Fa dos anys que no m'atreveixo a travessar aquesta avinguda que separa casa meva del forn de pa on sempre comprava la meva barreta de quart. Encara en recordo l'olor, d'aquell pa tendre. Però un dia, mentre travessava el carrer, el semàfor es va posar en vermell quan ni tan sols havia recorregut la meitat del trajecte.

(La Maria avança molt a poc a poc per l'escenari mentre senten sorolls de clàxons, cotxes i motocicletes. En veu en off se senten també diversos crits que representaran que vénen dels cotxes.)

VEUS EN OFF: Vinga, àvia, que no veu que fa estona que el semàfor està verd? Vigili, que l'atropellaran. No hauria d'anar sola si no pot travessar el carrer.

(Durant aquesta estona la Maria ha estat molt angoixada intentant travessar, encara no és a mig camí i quan veu que l'escriassen torna a girar cua i es queda a la banda on era).

MARIA: Des d'aquell dia no ho he tornat a provar. A l'altre costat del carrer també hi ha la parada d'autobús i metro i ara ja no els puc agafar. Moltes nits somio que travesso el carrer i que la gent surt dels cotxes i m'escriassen, fins i tot he arribat a somiar que m'atropellen. Però hi ha altres nits que somio que puc travessar el carrer sense problemes i que torno a tastar aquell pa. Ara m'he de conformar amb el pa cru i blanc de la botiga del costat...Me l'he de menjar de pressa perquè a la tarda ja no val res.

(La Maria ha dit tot això com somiant i de cop i volta torna a la realitat i es posa a caminar cap al banc.)

MARIA: Avui és el primer dia de mes, he d'anar al banc caminant. Sort que és al meu costat de carrer! Però tot i així hauré de caminar gairebé mitja hora per arribar-hi.

(Fa com que hi va i s'asseu a l'oficina on la rep una dona molt amable).

CRISTINA: Maria, ja ha cobrat la pensió. Veu? 450 euros. El senyor Serra ja li ha cobrat els 280 de lloguer, li han cobrat tres rebuts: el de l'aigua, el del gas i el de la llum. Li queden 67 euros. Què fem?

MARIA: Els vull treure tots.

CRISTINA: Molt bé. Aquí els té.

MARIA: Aquest mes tinc dues visites a l'hospital que hi ha als afores de la ciutat per fer-me dues proves amb l'especialista. Hi ha mitja hora de camí i hi hauré d'anar en taxi. Hauria de treure 80 euros del pla d'estalvi. Si no, aquest mes no podré menjar.

CRISTINA: No podrà ser, Maria. L'entitat no ens deixa treure diners de les llibretes com la seva.

MARIA: Com diu?

CRISTINA: Em sap greu, Maria. Fins d'aquí a uns mesos no podrà tocar els estalvis. I tot i així no li podem garantir.

MARIA: No ho entenc. Són els meus diners. Què he de fer? Només em queden 67 euros per passar el mes i avui és dia 1. Si vull menjar no puc anar al metge i si vull anar al metge no podré menjar.

CRISTINA: Maria, no sé què dir-li. Això és molt desagradable per a mi. No ens havíem trobat mai en una situació com aquesta. Estem vivint una crisi financera molt greu. Estan passant coses que mai hauríem imaginat...

(La Maria s'aixeca de la cadira amb un nus a l'estómac. Encara no ha passat la porta que l'angoixa se li escapa pels ulls. Se'n torna caminant molt a poc a poc al seu pis mentre en veu en off se sent...)

VEU EN OFF: Què faig? Déu meu, com ho faré? Si el senyor Serra m'apuja el lloguer com podré viure? Em queden 67 euros per passar tot un mes, com ho faré? He de racionar el menjar i només fer un àpat al dia; avui no dinaré.

(La Maria queda aturada al centre de l'escenari i torna a començar el seu monòleg.)

MARIA: Avui tinc hora amb la metgessa de capçalera. Per sort, per anar a l'ambulatori no he de travessar la gran avinguda. Abans d'anar-hi he comprat una carcanada de pollastre i un parell de fetges. Ja tindrè carn per a tota la setmana.

METGESSA: Endavant, senyora Maria.

MARIA: Bon dia, doctora.

METGESSA: Ja tenim els resultats de la seva analítica. Li surt que està baixa de ferro i d'altres valors. Ja menja variat? *(La doctora alça la veu com si la Maria fos sorda, però en realitat hi sent de meravella.)*

MARIA: Sí.

METGESSA: Maria, ha de menjar fruita, verdura, peix blau i carn vermella com la vedella. Què li passa? Per què plora? *(La doctora utilitza un to de veu alt i amb un to infantilitzador.)*

MARIA: És que no sé com ho faré. Aquest mes m'han de fer unes proves a l'hospital i no sé com anar-hi. No em puc pagar un taxi.

METGESSA: Pel tipus de proves que s'ha de fer no li podem oferir cap transport sanitari. No té cap familiar que li pugui acompanyar?

MARIA: No. Els meus fills treballen tots fora de la ciutat. I l'última vegada que la meua filla va haver de demanar un dia per acompanyar-me la van amenaçar de fer-la fora de la feina.

METGESSA: Em sap greu. Haurà d'anar-hi amb metro o en autobús.

MARIA: Si però el metro i l'autobús són a l'altre costat del carrer.

METGESSA: Com diu?

(La Maria es baralla per explicar-li tota la història i es queda uns segons callada però al final prefereix no fer-ho.)

MARIA: No res, que ja m'espavilaré. Gràcies, doctora.

(La Maria s'aixeca i va caminant un altre cop cap a casa seva amb un nus a la gola.)

MARIA: *(Es posa a riure per no plorar.)* Amb metro o autobús. Que fàcils que es veuen les coses quan pots estar a l'altre costat del carrer.

(La Maria continua caminant i tot just a la porta de casa es troba amb el Ferran, el veí del tercer que és un xicot de vint-i-sis anys, grenyut i de conversa agradable.)

FERRAN: Maria, què li passa? Ha plorat?

MARIA: No sé com ho faré... Aquest mes he d'anar a fer-me unes proves a l'hospital i no sé com pagar el taxi.

FERRAN: No ha pensat que el seu veí pelut té tot el dia lliure? Encara no he trobat feina, així que només cal que em digui el dia i jo l'acompanyo amb el meu cotxe. Perquè amb moto no s'atreveix, oi?

MARIA: *(Somrient.)* Ai xiquet, santa joventut. Prou que m'ajudes amb les bosses de la compra. No voldria fer-te anar malament.

FERRAN: Maria, no digui bajanades. Em farà molta il·lusió acompanyar-la i ajudar-la.

MARIA: Escolta, també et voldria demanar un altre favor. Podries ajudar-me a travessar fins a l'altre costat del carrer per comprar una barreta de pa?

FERRAN: I tant que sí.

(En Ferran l'agafa del braçet i junts, passet a passet, arriben fins a l'altre costat).

MARIA: *(Veu en off. Molt contenta.)* Avui els cotxes no han tocat el clàxon, s'han esperat que acabéssim de passar com si no tinguessin tard, com si no s'hagués d'acabar el món. Potser s'han permès el plaer d'assaborir un glop de tendresa enmig de tant asfalt.